

μέρος τῶν ἐρήμων τῆς ἠΐθεν ἀνεγερθῆ ἔμπορικῆ Πόλις, καὶ νὰ φθάσῃ τὴν δόξαν, καὶ πλεόν τῆς εἰς τὴν ἔρημον τῆς Χαλδαίας προνομασθείσης Παλμύρας, καὶ τὸ συνοδοιπορικὸν διὰ ξηρᾶς Ἐμπόριον, ἠΐθεν ὑπερβῆ τὸ διὰ θαλάσσης· ἀλλὰ ταῦτα ἔγιναν ὡς αἱ περιστάσεις ἠθέλησαν, καὶ θέλου φυλαχθῆ πάλιν, καθὼς αὐταὶ ἐπιτρέψουσιν· εἰς ἡμᾶς ἀρκεῖ νὰ τὰ ἐξιστορήσωμεν, καὶ μανθάνοντες, νὰ ὠφεληθῶμεν εἰς τὰς ἐργασίας μας, τὸ ὁποῖον εἶναι ὁ σκοπὸς μας.

Κ Ε Φ Α Λ Α Ι Ο Ν Ε΄.

Ἐπιθεωρία, ἢτοι Ἀνακεφαλαίωσις τῶν ρηθέντων.

Η προκειμένη θεωρία, καὶ σύγκρισις τοῦ ἀρχαίου καὶ τοῦ νέου Ἐμπορίου προξενεῖ καὶ τέρψιν, καὶ ὠφέλειαν εἰς τοὺς μελετῶντας, μάλιστα τοὺς Ἐμπόρους, διὰ τοὺς ὁποίους ἐγὼ ἀγωνίζομαι, καὶ συγγράφω· διότι τί τερπνότερον ἀπὸ τοῦ νὰ θεωρῶμεν τὰ δυνατώτερα, καὶ εὐγενέστερα Ἔθνη νὰ στοχαζῶνται ἐσιῶδη ὑποστηριγμὸν τῆς πολιτικῆς τῶν δυνάμεως τὸ ἔντιμον ἐπάγγελμά μας; ἢ τί ἐπωφελέστερον ἀπὸ τοῦ νὰ συγκρίνωμεν πρὸς ἀλληλα τὰ ἐπιχειρήματα τῶν διαφόρων Ἐθνῶν εἰς τὸ νὰ οἰκειοποιηθῶν, καὶ νὰ τελειοποιήσουσιν τὴν τέχνην μας, καὶ τοὺς τρόπους, τοὺς ὁποίους μετεχειρίσθησαν, καὶ οὕτω νὰ γνωρίσωμεν τὸν καλλήτερον;

Οἱ Φοίνικες, καὶ μετ' αὐτῆς οἱ Ἕλληνες, οἱ ὁποῖοι πρῶτοι, ὡς ἐξιστορήσαμεν, μετεχειρίσθησαν τὸ τῆς

Τ.

Ἰνδίας Μεγαλεμπόριον, ἐνδέχεται νὰ ἐγνώρισαν τὸ ἐπωφελέστερον τοῦ νέου ἐμπορικοῦ δρόμου διὰ τοῦ Ὠκεανοῦ· ἀλλὰ μήτε ἡ ἀτελής Ναυτικήτων, μήτε ἡ θέσις τῆς Τύρου, καὶ τῆς Ἀλεξανδρείας, αἱ ὁποῖαι τοὺς ἠθέλου ἀναγκάσῃ νὰ περιπλεύσουν ἀλόκληρον τὴν Ἀφρικὴν, τοὺς ἐσυγχωροῦσαν νὰ τὸ ἐπιχειρισθῶν. Ἡ Πορτογαλλία, Ἰσπανία, Ὀλλάνδα, Ἀγγλία, καὶ ὅσα ἄλλα μέρη κατὰ τὸ παρὸν ἐμπορεύονται μὲ τὴν Ἰνδίαν, ὄντα παράλια τοῦ Ἀτλαντικοῦ Ὠκεανοῦ, ἀναγκαίως διαπλέουσαι διὰ τοῦ Εὐέλπιδος Ἀκρωτηρίου, καὶ εὐκόλως ἀποτελοῦν τὸ Ἐμπόριόν των· ἀλλ' ἡ Τύρος, ἡ Καρχηδών, ἡ Ἀλεξάνδρεια, ἡ Βηρυτὸς, ἡ Ρόδος, αἱ Ἀθήναι, ἡ Κόρινθος, ἡ Κωνσταντινούπολις, καὶ ὅλαι αἱ Ἰταλικαὶ Πόλεις, κείμεναι εἰς τὴν Μεσόγειον θάλασσαν, εὐχαριστοῦντο νὰ πλέουν πρὸς ἐκεῖνα τὰ Ἀσιατικὰ μέρη διὰ τοῦ Ἀραβικοῦ Κόλπου, καὶ νὰ στοχάζωνται τὰ Γάδαιρα, τὰς περιφήμους τῆς Ἡρακλέους στήλας, ὄρον μὴ περαιτέρω τοῦ ἐγνωσμένου Κόσμου· καὶ τὰ πρὸς Ἀνατολὰς ταξείδιά των ἕως τοῦ Μαλαβαρικοῦ Αἰγιαλοῦ, καὶ τῆς Ταπροβάνης, ἥτοι Κεϊλάν, τῆς Νήσου· ὅπου μετακομιζόμεναι διὰ τῶν παραλίων, καὶ μεσογείων ἐντοπίων, τὰ ἐργόχειρα, καὶ προϊόντα των, ἠγοροῦζοντο παρὰ τῶν Ἐμπόρων τοῦ Ἀραβικοῦ Κόλπου, καὶ ἐφέροντο εἰς τὰ Ρινοκούλουρα, ἢ τὴν Ἀλεξάνδρειαν· ὥστε καὶ τὸ νὰ ζητῶν ἄλλον δρόμον καλῆτερον δι' αὐτοὺς δὲν ἦτον δυνατόν. Μόνος ὁ περίπλους τῆς Ἀφρικῆς διὰ τοῦ Καρχηδονίου Ἄννωνος ἱστορεῖται παρὰ τῶν Παλαιῶν, ἀλλὰ καὶ αὐτὸς ὀλίγον ἐπωφελὲς ἐφάνη εἰς τὸ Ἐμπόριον, καὶ δὲν ἠλλάξε τὸ παλαιὸν σύστημα.

Ἡ Πορτογαλλία ὅμως, ἡ Ἰσπανία, ἡ Ὀλλανδία, καὶ ἡ Ἀγγλία κείμεναι ἐπὶ τοῦ Ἀτλαντικοῦ Ὠκεανοῦ ἐκτὸς τῶν Γαδεΐρων, καὶ ἐπιχειροῦσθαι τὸ Ἐμπόριον μετὰ τὴν τελειοποίησιν τῆς Ναυτικῆς, καὶ τὴν εὕρεσιν τῆς Ναυτικῆς Πυξίδος, βέβαια ἔπρεπε νὰ ζητήσεν δρόμον διαφορετικὸν ἀπὸ τὸν παλαιὸν, καὶ τὸν εὕρηκαν, καθὼς προείπομεν, μὲ ὠφέλειάντων μεγάλην.

Εἰς τὸ διάστημα χιλίων περίπου ἐτῶν ἀπὸ τοῦ πρώτου Πτολεμαίου, ἕως τῆς κυριεύσεως τῆς Αἰγύπτου παρὰ τῶν Μωαμεθανῶν, ὅλη ἡ Εὐρώπη ἐλάβανε τὰναγκαῖα προϊόντα τῶν Ἰνδιῶν διὰ τῆς Ἀλεξανδρείας, καὶ μῆτε οἱ πρῶτοι Ἕλληνες Κύριοι τῆς Αἰγύπτου, μῆτε οἱ μετ' αὐτοὺς Ῥωμαῖοι, μῆτε οἱ Ἕλληνοῤῥωμαῖοι τῆς Κωνσταντινουπόλεως Ἀυτοκράτορες, ἐφρόντισαν νὰ κυριεύσουσιν ἢ παράλιον τόπον, ἢ πλησιόχωρον Νῆσον τῆς Ἰνδίας, καὶ ἀποκαταστήθοντες ἐκεῖ νὰ ἐμπορεύωνται· ἀλλ' εὐχαριστοῦντο μόνον εἰς τὸ νὰ συναλλάσσουσιν εἰρηνικῶς μὲ τὰς αὐτόχθονας Ἰνδοὺς.

Οἱ Πορτογάλλοι ὅμως ἔχοντες στόλους μὲ καράβια μεγαλύτερα, καὶ ἐνωπλισμένους μὲ πυροβόλα, ὅπλα κατετρόμαξαν καὶ τοὺς αὐτόχθονας, καὶ τὰ εἰσχωρήσαντα ἐκεῖ πολεμικώτερα Περσικὰ, καὶ Ἀραβικὰ Ἔθνη, ἐκυρίευσαν πολλὰ παράλια μέρη, ἔκτισαν φρούρια, ἀπέπλευσαν ἕως τῆς Ἰαπωνίας, καὶ ἐξήπλωσαν τὴν ἐξουσίαν των εἰς ὅλον τὸ μέγα Ἰνδικὸν Ἀρχιπέλαγος ἀπὸ τὴν Σεμάτραν, ἕως τὰς Φιλιππικὰς Νήσους. Οἱ Πτολεμαῖοι, καὶ αὐτοὶ οἱ ἐπιχειρηματικοὶ Ῥωμαῖοι διὰ τὸν ἀργοπορινὸν δρόμον τοῦ στόλου των, δὲν ἤμποροῦσαν νὰ στείλουν δυνάμεις ἀρκετὰς διὰ νὰ κυριεύσουσιν τόπους τούτους.

σον μακρυνούς, ὥστε διὰ θαλάσσης δὲν ἐκυριεύετο τότε ἡ Ἰνδία.

Διὰ ξηρᾶς δὲ μετὰ τὸν μέγαν Ἀλέξανδρον, ὁ ὁποῖος μόνος ἐπροχώρησεν ἕως τοῦ Ἰνδοῦ, καὶ ἔκαμε τὸν ἀξιόλογον ἐκεῖνον περίπλου· οἱ διαδόχοι αὐτοῦ Βασιλεῖς τῆς Συρίας δὲν εἶχον ἀρκετάς δυνάμεις νὰ βαστάσουν τὰς ἀποκτήσεις ἐκεῖνου τοῦ Ἠρώος· ἀλλ' οὔτε ἡ μικρὰ διοίκησις τῶν ἐναπομεινάντων εἰς πολλὰς χρόνας Ἑλληνομακεδόνων εἰς τῆς Βακτριανῆν, ἠμποροῦσαν νὰ τὸ κατορθώσουν, οἱ δὲ Ῥωμαῖοι πάντοτε ἐμποδίσθησαν ἀπὸ τῆς Πάρθης, καὶ τοὺς Πέρσας νὰ προβοῦν ἀνατολικώτερα ἀπὸ τὴν Μεσοποταμίαν, ὥστε ἡ Ἰνδία ἔμενεν ὀλίγον γνωστὴ, ἕως τῆς εὑρέσεως τοῦ Ὠκεανιτικοῦ δρόμου.

Ἄρ' οὐ ὅμως εὑρέθη οὗτος ὁ δρόμος, καὶ οἱ Πορτογάλλοι πρῶτον, ἔπειτα οἱ Ὀλλανδοὶ, καὶ μετ' αὐτοὺς οἱ λοιποὶ Εὐρωπαῖοι, καὶ κυρίως οἱ Ἄγγλοι ἀποκατεστάθησαν εἰς τὰς Ἰνδίας, καὶ ἐκεῖ ἠγόραζον εὐθυνώτερα τὰς πραγματείας, ὁ κατ' εὐθείαν διὰ θαλάσσης δρόμος δὲν τὰς ἐπεφόρτιζε μὲ βαρέα ἔξοδα, ὥστε ἂν οἱ Πορτογάλλοι ἐπωλοῦσαν εἰς τὴν ἠμίσειαν τιμὴν, ἀπὸ τὴν συνειθισμένην τῶν Ἐνετῶν, ἐκέρδιζαν σχεδὸν τὰ ἴσα, καὶ ἀναγκαίως ἦτον ἀδύνατον πλέον εἰς τοὺς Ἐνετοὺς νὰ ἀκολουθήσουν ἐκεῖνο τὸ Ἐμπόριον, καὶ ὁ παλαιὸς δρόμος ἔπρεπε νὰ κοπῆ ἀμέσως μὲ τὴν εὑρεσιν τοῦ νέου.

Ἐσημείωσα ἀνωτέρω τὰ κυριώτερα Ἄρθρα, τὰ ὁποῖα οἱ Ῥωμαῖοι μετεκόμιζον ἀπὸ τὰς Ἰνδίας, καὶ τὰ ἐπλήρωναν εἰς ὑψηλὰς τιμὰς διὰ τὰ ἐκεῖ ῥηθέντα αἴτια· ἀλλ' ἀφ' οὗ ἡ Ῥώμη ἔπεσεν εἰς τὰς χεῖρας τῶν Σκυθῶν, καὶ λοιπῶν Βαρβάρων, καὶ ὅλον τὸ Ῥωμαϊκὸν Δυτικὸν Κράτος ἐγυμνώθη, καὶ

τὸ Ἀνατολικὸν ἐπτώχυνεν, ἀναγκαίως ἐσμίκρυνε καὶ τὸ Ἐμπόριον τῶν Ἰνδικῶν προϊόντων, καὶ ἐργοχείρων· ἐπεὶ δὴ διὰ πολλὰς ἑκατονταετηρίδας οἱ νέοι κύριοι, καὶ κάτοικοι τῆς Εὐρώπης φυλάττοντες τὰ παλαιὰ ἥθη των, ἢ παντελῶς, ἢ ὀλίγον ἐμεταχειρίζοντο τὰ ἀρώματα καὶ λοιπὰ ἀρτύματα τῆς Ἀσίας· ὅταν δὲ ἤνοιξεν ὁ νέος δρόμος ὄχι μόνον τὰ παλαιὰ ἀρτύματα ἔγιναν εἰς ὅλους κοινὰ, ἀλλὰ προσετέθησαν καὶ πολλὰ, τὰ ὅποια ἦσαν ἀγνώριστα, καὶ πρὸ πάντων τὸ Θέ, καὶ ὁ Καφές, ποτὰ τόσον κοινὰ εἰς τὰς ἡμέρας μας, καὶ πρὸ τῆς 15^{ης} ἑκατονταετηρίδος ἀγνώριστα εἰς τὴν Εὐρώπην, καθὼς καὶ πλῆθος ἄλλων βοτανῶν, καὶ ἀρωμάτων τῶν εἰρημένων Ἀνατολικῶν, καὶ τῶν Δυτικῶν Ἰνδιῶν· ἄρα ἔκτοτε τὸ Ἐμπόριον ὑπερεδίπλωσεν ἀπὸ τὴν παλαιὰν κατάστασίν του.

Ἄλλ' εἰάν ἡ Ναυτικὴ ἐμεγάλωσε τόσον τὸ Ἐμπόριον, πόσον τοῦτο ἐμεγάλωσεν ἐκείνην, καὶ τὴν ἐτελειοποίησεν, εἶναι γνωστὸν εἰς ὅσους γνωρίζουν τὴν Ἱστορίαν, καὶ θεωροῦν τὰς πρὸ χρόνων ὀλίγων ναυτικὰς δυνάμεις τῶν Ὁλλανδῶν, καὶ τὴν ἀναντίρρητον θαλασσοκρατίαν, τὴν ὅποιαν χαίρει τώρα ἡ Ἀγγλία· ὥστε ἠμποροῦμεν νὰ συμπεράνωμεν μὲ πραγματικὰς ἀποδείξεις, ὅτι τὸ Ἐμπόριον καὶ ἡ Ναυτικὴ συναυξάνουν πρὸς ἀλληλα, καὶ ὅταν ἦναι συνευζυγμένα μὲ καλὴν διοίκησιν, δίδουν ὅλα τὰ μέσα εἰς τὰ Ἕθνη νὰ ζῶσιν ἐσωτερικῶς μὲ πλοῦτον, καὶ εὐτυχίαν, καὶ ἐξωτερικῶς νὰ σέβωνται ἀπὸ τὰ ἀντίζηλά των Ἕθνη.

Ἐάν μετὰ τὴν καταπόρθησιν τῶν Μαμλούκων Κυρίων τῆς Αἰγύπτου, καὶ τῆς Συρίας παρὰ τοῦ Σουλτάνου Σελίμ Α'. δὲν ἤθελεν ἦναι ἀνοικτὸς ὁ δρό-

δρόμος τῶν Πορτογάλλων, καὶ δὲν ἠκολούθει νοὴ βληθῆ εἰς πρᾶξιν ἀπὸ τὰ εἰρημένα παρωκεάνια Ἐθνη τῆς Εὐρώπης, τὸ Ὄθωμανικὸν Κράτος ἐξουσιάζοντας τὸν Ἀραβικὸν, καὶ Περσικὸν Κόλπον, καὶ τὸν διὰ ξηρᾶς πρὸς τὴν Κωνσταντινέπολιν δρόμον, ἤθελεν αὐξήσῃ ἀναντιρρήτως καὶ τὸν πλοῦτον, καὶ τὰς δυνάμεις του μὲ τὸ μέσον τοῦ Ἐμπορίου, καὶ ἤθελεν ὑπερυψωθῆ εἰς ἀνώτερον δόξης βαθμὸν, καὶ δὲν ἤθελεν ἦναι παράδοξον τὸ ὄχι ἀποκτήσῃ τὴν παγκόσμιον Μοναρχίαν· ἀλλ' ἡ εὐρεσις ἐκείνου τοῦ δρόμου, καὶ φιλοκερδῆς δραστηριότης τῶν εἰρημένων Ἐθνῶν μετέβαλε τὴν τάξιν τῶν πραγμάτων, καὶ τὴν ἔφερεν εἰς τὴν παρούσαν κατάστασιν.

Ὡστε κατὰ τὸ παρὸν τὰ διαπλέοντα τὸν Ὠκεανὸν Ἐθνη εἶναι τὰ μόνα ἐμπορικώτερα· διότι καὶ ἀπὸ τὰ παράλια, καὶ Νήσους τῆς Ἀσίας, τῆς Ἀφρικῆς, καὶ τῆς Ἀμερικῆς φέρουν τὰ προϊόντα, καὶ πωλοῦντέστα εἰς ὅσα δὲν ἔχου αὐτὴν τὴν εὐκολίαν, ἢ ἀδείαν, τρυγοῦν τὸν πλοῦτόν των· καὶ ἐπαμένως δίδοντες εἰς πληρωμὴν τῶν εἰρημένων προϊόντων ἐργόχειρα τῆς πατρίδος των, κερδίζου καὶ ἀπὸ αὐτὰ, καὶ βαθμηδὸν συναΐζου πλοῦτον.

Ἡ κυρίευσις πολλῶν μερῶν, καὶ Νήσων τῆς Ἀμερικῆς, τῆς Ἀσίας, καὶ τῆς Ἀφρικῆς, καὶ αἱ γενόμεναι ἀποικίαι ἀπὸ τῆς Εὐρώπης εἰς ἐκείνους τοὺς τόπους, ἐστερέωσαν τὴν σχέσιν αὐτῶν μὲ τὰς Μητροπόλεις τῶν Ἀποίκων, καὶ τὸ Ἐμπόριον ἐφαίνετο παντοτεινὸν μεταξὺ τῶν ἀποίκων, καὶ τῶν συμπατριωτῶν των· ἀλλ' ἐπειδὴ εἰς τὸν ἄστατον τοῦτου Κόσμον δὲν εἶναι πρᾶγμα στερεόν· αἱ Ἀγγλικαὶ Ἀποικίαι τῆς Βορείας Ἀμερικῆς ἀπυστατήσασαι περὶ

τὸ 1780 ἔτος, ἐκηρύχθησαν ἀνεξάρτητοι, καὶ ἐχωρίσθησαν ἀπὸ τὴν Ἀγγλίαν, μὲ ζημίαν ὄχι μικράν τοῦ Ἐμπορίου τῆς.

Ἐκ τοῦ ἐναντίου δὲ ἡ Ὀλλάνδα, καὶ ἡ Γαλλία ἐστοχάζοντο παντοτεινὸν τὸ Ἐμπόριόν των μὲ τὰς ἀποικίας των· ἀλλὰ τώρα βλέπομεν ὅτι καὶ αὐτῶν αἱ ἐλπίδες ἐματαιώθησαν· διότι εἰς τὸν ἐνεστῶτα πολυχρόνιον πόλεμον, θαλασσοκρατήσατα ἡ Βρεττανία, κατεκυρίευσε τὰς ὠραιότερας Ἀποικίας τῶν εἰρημένων, καὶ ἐμποδίζει τὴν κοινωνίαν τῶν ἐραπομεινάντων μὲ τὰς Μητροπόλεις των, καὶ κατακρατεῖ, καὶ ἀπολαμβάνει ὅλον ἐκεῖνο τὸ μέγα Ἐμπόριον, ἀπολασταθεῖσα μονοπωλεῖον εἰς ὅλα τὰ προϊόντα τῶν ρηθέντων τόπων, ὅσα μεταφέρονται διὰ θαλάσσης.

Ἡ ἐλπίζομένη γενικὴ εἰρήνη θέλει μᾶς ἀποδείξει πόσον, καὶ ποῦ θέλουν συμμεθεῖξει τὰ λοιπὰ Γεῖη εἰς ἐκεῖνο τὸ μέγα Ἐμπόριον· μ' ὅλον τοῦτο ἡ Ἀγγλία θέλει ὑπερτερεῖ ἕως ὅτου ἐξουσιάζει τὰς Ἀνατολικὰς Ἰνδίας, καὶ τὸ κυριώτερον ἕως νὰ εὐρεθῇ ἄλλη δύναμις μὲ ναυτικούς στόλους νὰ τὴν καταπολεμήσῃ, τὸ ὁποῖον φαίνεται δύσκολον.